

ความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

The Meaning and Components of Self-Directed Digital Learning Behavior
among Senior Secondary School Students in Thailand

ปัทมาพร ณ น่าน^{1*} พิชญานิษฐ์ พูนพล² และ ดุษฎี อินทรประเสริฐ³

Pattamaporn Na nan^{1*} Pitchayanee Poonpol² and Dusadee Intraprasert³

^{1,2} สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University)

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(Graduate School, Srinakharinwirot University)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ทำความเข้าใจและกำหนดความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล และ (2) ศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมดังกล่าวในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งศึกษาประสบการณ์และมุมมองของผู้เรียนในบริบทจริง ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8 คน ที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) ประกอบด้วย การถอดเทปคำสัมภาษณ์ การอ่านซ้ำ การสร้างรหัส (Coding) การจัดกลุ่มรหัส และการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลหมายถึง การที่ผู้เรียนกำหนดและควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นกระบวนการ โดยผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถเพิ่มเติมตามความต้องการส่วนบุคคลและเป้าหมายในอนาคต โดยใช้แผนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประเด็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน การเลือกและใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ พิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงประเมินความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ (2) องค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การเลือกสื่อดิจิทัล 4) การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล และ 5) การตรวจสอบความเข้าใจ ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือวัดและแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล การเรียนรู้ด้วยดิจิทัล การวิจัยเชิงคุณภาพ

ABSTRACT

This study aimed to (1) understand and define the meaning of self-directed digital learning behavior, and (2) identify its key components of behavior among upper secondary school students in Thailand. A qualitative research methodology was employed to examine learners' experiences and perspectives within authentic contexts. The participants included eight upper secondary school students with experience in learning through digital technology. Purposive sampling was used to select the participants, and data were collected through semi-structured interviews. The data were analyzed using qualitative content analysis, which involved transcription of interviews, iterative reading, coding, categorization, and synthesis of key themes. The findings revealed that (1) self-directed digital learning behavior refers to a structured process in which learners independently regulate their own learning. Learners define personal learning goals aimed at enhancing their knowledge, skills, and competencies according to their individual needs and future aspirations. They design personalized learning plans, select appropriate digital resources, critically evaluate the information obtained from digital media, and assess their own understanding of the content. (2) The study identified five key components of self-directed digital learning behavior: 1) goal setting, 2) learning planning, 3) digital media selection, 4) evaluation of digital information, and 5) comprehension monitoring. These findings serve as a conceptual framework that can be used for developing assessment tools and strategies to promote self-directed learning in the digital age.

KEYWORDS: Self-Directed Learning Behavior, Digital Learning, Qualitative Research

**Corresponding author, E-mail: Pattamaporn.nanan@g.swu.ac.th Tel. 090-648-7524*

Received: 14 May 2025 /Revised: 15 July 2025 /Accepted: 18 July 2025 /Published online: 29 August 2025

บทนำ

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบนำตนเองมีรากฐานจากทฤษฎีมนุษยนิยม โดย Carl Rogers (1969) ได้เสนอไว้อย่างชัดเจนว่า ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะสำคัญที่สุดที่ระบบการศึกษาควรปลูกฝังให้ผู้เรียน คือความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นมีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาของมนุษย์ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ความต้องการการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นน้อยลงเรื่อย ๆ ตามวัยที่เจริญเติบโตขึ้น เช่นเดียวกับกับผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองก็จะอาศัยแรงจูงใจของตนในการแสวงหาความต้องการในการเรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ ตามความถนัดของตนด้วยตนเองมากกว่าที่จะพึ่งพาอาศัย หรือรอรับคำสอนจากผู้สอน และที่สำคัญคือ การที่ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเองแล้วนั้น ถึงแม้จะสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็จะสามารถพัฒนาทักษะต่างๆ รวมถึงพัฒนาตนเองให้มีการแสวงหาความรู้อยู่เสมอตลอดไปจนถึงการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาการทำงาน การประกอบวิชาชีพของตน เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนตลอดชีวิต (Bunsit, 2019)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning: SDL) ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีจุดเริ่มต้นจากการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ โดยที่ Knowles (1975) เป็นผู้ริเริ่มใช้คำนี้เป็นครั้งแรก และได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการคิดริเริ่มการเรียนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตน กำหนดเป้าหมาย แสวงหาสื่อการเรียน หาแหล่งความรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ เสริมแผนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนของตน ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ และต่อมาการเรียนรู้แบบนำตนเองก็ได้นำมาใช้ในระบบการศึกษาในระดับที่กว้างขวางมากขึ้น มีการขยายแนวคิดดังกล่าวเข้าสู่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน Yoesya et al. (2019) ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมักเรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนเหล่านี้มักมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองมากขึ้น สามารถจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนได้ดี และมักมีผลการเรียนที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยเรียนรู้ด้วยตนเอง และยังพบว่าการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้น ยังสามารถช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้และความมั่นใจในตนเองของผู้เรียนได้ (Zamnah & Ruswana, 2019)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงเน้นการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทการเรียนรู้ทั่วไป โดยไม่ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะหรือความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมดังกล่าวเมื่ออยู่ภายใต้บริบทของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความซับซ้อนและเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด การเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือภายใต้การควบคุมของครูเท่านั้น หากแต่ได้ขยายไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้นในการวางแผน แสวงหา และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง แนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบนำตนเอง จึงได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Morris, 2019)

งานวิจัยในระดับนานาชาติได้ให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เช่น Morris and Pannone (2024) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองในผู้เรียนที่เรียนจากที่บ้าน (homeschool) และพบว่า เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการจุดประกายความสนใจและความรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ในขณะเดียวกัน Tobin (2024) ก็ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนรู้ผ่านวิธีการแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการเรียนรู้ในบริบทดิจิทัลแยกกันอยู่บ้าง แต่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์เชิงลึกถึง พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทของการเรียนรู้ดิจิทัลโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับความสนใจมากขึ้นในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการจัดการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย การวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในสภาพแวดล้อมดิจิทัลยังมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงวัยสำคัญที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากการเรียนรู้แบบพึ่งพาครูไปสู่การเรียนรู้อย่างอิสระ และมีภาระหน้าที่ทางวิชาการที่ซับซ้อนขึ้น งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นไปที่การออกแบบกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Angsuvotai, 2007; Phupui, 2015; Tobua, 2003; Chinpong, 2012) แต่ยังขาดการศึกษาที่ลงลึกเกี่ยวกับ “พฤติกรรมการเรียนรู้” ของผู้เรียนในบริบทดิจิทัล ทั้งในด้านความหมาย องค์ประกอบ และลักษณะการแสดงออกในสถานการณ์จริง เนื่องจากเดิมการเรียนรู้

แบบนำตนเองมักเกิดขึ้นผ่านการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ การค้นคว้าในห้องสมุด หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเป็นระบบ ทว่าปัจจุบัน องค์ความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศจำนวนมากถูกรวบรวมและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายออนไลน์ ทำให้ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลไม่ใช่อุปสรรคอีกต่อไป แต่กลับกลายเป็นความท้าทายใหม่ในการคัดกรอง เลือกใช้ และจัดการข้อมูลให้เหมาะสม เทคโนโลยีจึงได้เปลี่ยนแปลงบริบทของการเรียนรู้แบบนำตนเองไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีการใช้เว็บไซต์ แอปพลิเคชันการเรียนรู้ วิกิโอออนไลน์ และสื่อสังคมอย่างแพร่หลาย (Punkhetnakorn et al., 2021) ส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน

ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล (Digital Self-directed Learning Behavior) จึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย เพื่อศึกษาทำความเข้าใจและกำหนดความหมาย ตลอดจนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในงานวิจัยที่ผ่านมา การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงระบบในมิติที่ยังขาดแคลน และเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจและกำหนดความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การกระทำของบุคคลในการเรียนรู้อย่างอิสระ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยมีการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ชัดเจน มีการวางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียน แหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีวิธีการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้ด้วยดิจิทัล หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถกำหนดและจัดการการเรียนรู้ของตนเอง โดยอาศัยเครื่องมือและทรัพยากรทางดิจิทัลเป็นตัวช่วยสำคัญในกระบวนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดความหมาย และองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลจากข้อมูลภาคสนามอย่างมีระบบ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล (Digital Learning) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในเบื้องต้น จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองได้ว่า การกระทำของบุคคลในการเรียนรู้อย่างอิสระ ตามความสนใจ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย ความต้องการในการเรียนรู้ ไว้อย่างชัดเจน เลือกวิธีการเรียนรู้ แหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีวิธีการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง (Costa & Kallick, 2004; Guglielmino, 1977; Knowles, 1975) และการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถกำหนดและจัดการการเรียนรู้ของตนเอง โดยอาศัยเครื่องมือและทรัพยากรทางดิจิทัลเป็นตัวช่วยสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ (Sailer et al., 2021; Sousa et al., 2017; Blundell et al., 2016)

2. สังเคราะห์ความหมาย และองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลจากการสังเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล หมายถึง การกระทำของบุคคลในการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้และมีการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ชัดเจน มีการวางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียน แหล่งความรู้ จากสื่อดิจิทัลด้วยตนเอง อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยความเข้าใจดิจิทัล และมีการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง (Keane, 2012; Sailer et al., 2021; Yang et al., 2021; Sousa et al., 2017; Blundell et al., 2016; Costa & Kallick, 2004; Guglielmino, 1977; Knowles, 1975) มีองค์ประกอบดังนี้

เป้าหมายการเรียนรู้ หมายถึง การวิเคราะห์ วินิจฉัยความต้องการของตนเอง ในการศึกษาสิ่งที่ตนเองสนใจ อย่างอิสระ และกำหนดเป้าหมายของความต้องการเรียนรู้ที่ต้องการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ซึ่งเป้าหมายในการเรียนรู้นี้จะช่วยผู้เรียนวางแผน ดำเนินการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ได้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

การเข้าใจดิจิทัล หมายถึง การมีความสามารถหรือทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์และมีจริยธรรม รู้ทันเนื้อหา มีวิจารณญาณในการใช้สื่อดิจิทัล

การประเมินผล หมายถึง การที่ผู้เรียนประเมินตนเองถึงความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังกับพฤติกรรมที่ตนเองมีก่อนทำการเรียนรู้ ว่าสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ รวมถึงการตัดสินใจในการเลือก หรือเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้

ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์นี้มาใช้ เป็นแนวทางในการค้นหาคำประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีได้เป็นข้อจำกัดในการค้นพบเพิ่มเติมขององค์ประกอบที่จะได้จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

Figure 1 องค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการประเมินจากครูที่ปรึกษา และการประเมินตนเองของนักเรียน

4. สัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณลักษณะการเรียนรู้โดยใช้สื่อดิจิทัล และพฤติกรรมการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 8 คน สัมภาษณ์ครั้งละ 1 คน โดยแต่ละครั้งใช้เวลา 30 – 60 นาที โดยจะมีการบันทึกเทปสัมภาษณ์ทุกครั้ง

5. การจัดระเบียบข้อมูล เป็นการค้นหาความหมายของข้อความต่าง ๆ ในข้อมูลเพื่อความสะดวกในการจัดประเภทข้อมูลตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้นๆ โดยผู้วิจัยได้ทำการถอดข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงภายหลังจากการสัมภาษณ์แบบสรุปใจความสำคัญ โดยคงสาระและรายละเอียดของเรื่องเอาไว้ให้มากที่สุด โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดรหัสไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

6. การแสดงข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลโดยนำข้อมูลกลับเข้ามารวมกันใหม่ให้เป็นกลุ่ม ๆ ตามประเด็นหรือหัวข้อการวิเคราะห์ โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ค้นพบ พร้อมทั้งคำพูด ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อสนับสนุนในแต่ละประเด็น

7. การหาข้อสรุป ตีความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกลุ่มองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีลักษณะพฤติกรรมคล้ายกันเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบภายใน พิจารณาความเหมาะสมของวิธีการวิเคราะห์ การดำเนินการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา (Purposeful Sampling) แม้ว่าวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนี้จะไม่มีความเคร่งครัดและมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน แต่เป็นแนวทางที่ช่วยให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหมาะสมกับ แนวคิด วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา (Phothisita, 2016) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2567 ที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง โดยพิจารณาจาก คะแนนการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งได้รับการประเมินจาก ครูที่ปรึกษา และการประเมิน

ตนเองของนักเรียน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับคัดเลือกมีจำนวน 8 คน ซึ่งเพียงพอต่อการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีลักษณะเฉพาะตรงกับวัตถุประสงค์การศึกษา ซึ่งสามารถสะท้อนประสบการณ์และความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายและครอบคลุม และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะได้รับการพิทักษ์สิทธิที่ผู้เข้าร่วมวิจัยตามหลักจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการประเมินจริยธรรมในงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขขอเสนอการวิจัย SWUEC-G-404/2565E

มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ดังนี้

1. เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2567 จากภูมิภาคต่างของประเทศไทย
2. ได้รับคะแนนประเมินจากครูที่ปรึกษา ว่าเป็นนักเรียนที่มีลักษณะเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เป็นนักเรียนที่มีคะแนนการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการประเมินตนเองสูง 8 อันดับแรก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีคะแนนการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการประเมินตนเอง 85 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 95 คะแนน
4. มีความเต็มใจในการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญและยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ผลการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงดัง Table 1

Table 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	ระดับ	จังหวัด	คะแนนการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
AI	หญิง	ม.5	ชลบุรี	92
JD	ชาย	ม.6	เชียงใหม่	91
KN	ชาย	ม.5	กรุงเทพฯ	90
KK	หญิง	ม.5	กรุงเทพฯ	89
HK	หญิง	ม.5	สงขลา	88
Y	ชาย	ม.6	ยะลา	88
M	ชาย	ม.6	ระยอง	85
N	ชาย	ม.6	นครราชสีมา	85

จากตาราง แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ประกอบด้วยนักเรียนชายและหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากหลากหลายจังหวัด ได้แก่ ชลบุรี เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร สงขลา ยะลา ระยอง และนครราชสีมา โดยผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในช่วง 85–92 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงระดับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลในระดับค่อนข้างสูง การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายทั้งด้านเพศ ระดับชั้น และภูมิภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบประเมินนักเรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้โดยใช้สื่อดิจิทัล ฉบับครู ผู้วิจัย ดัดแปลงข้อคำถามจากแบบวัดของ Tough (1971), Guglielmino (1977), Skager (1978) และ Thompson (2012) จำนวน 10 ข้อ 2) แบบวัดการใช้ดิจิทัลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฉบับนักเรียน ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของ Thompson (2012) นำมาปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง แบบวัดเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ เครื่องมือทั้งสอง ฉบับได้รับการนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ข้อคำถามทั้งสองฉบับมีค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 3) แบบสัมภาษณ์เพื่อกันหาความหมาย และสำรวจ องค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีขั้นตอนการสร้าง และตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning) เพื่อนำมาเป็นแนวทางกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ในการสร้างกรอบการสัมภาษณ์เบื้องต้น ลักษณะคำถามเป็น ประเด็นกว้าง ๆ เป็นคำถามปลายเปิด เช่น "อะไร" "ทำไม" และ "อย่างไร"

2) นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุม ความถูกต้องและเหมาะสมของคำถาม จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมของข้อคำถามในแบบ สัมภาษณ์ ผลการพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นตรงกันว่า แบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การวิจัยในภาพรวม โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล จำนวน 8 คน ซึ่งชื่อที่ปรากฏในงานวิจัยเป็นนาม สมมติทั้งหมด เพื่อการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. ความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยดิจิทัล

ผู้วิจัยค้นพบความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบการนำตนเองด้วยดิจิทัล จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล หมายถึง การที่ผู้เรียนกำหนดและควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็น กระบวนการ โดยผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถเพิ่มเติมตามความ ต้องการส่วนบุคคลและเป้าหมายในอนาคต โดยใช้แผนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประเด็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเป็นไปตามความ สมัครงใจของผู้เรียน การเลือกและใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ พิจารณาและตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูล รวมถึงประเมินความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้เรียนรู้

2. องค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยดิจิทัล

องค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล จากการค้นพบผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ เป้าหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การเลือกสื่อดิจิทัล การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล และการตรวจสอบความเข้าใจ มีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. เป้าหมายในการเรียนรู้

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายขององค์ประกอบด้านเป้าหมายในการเรียนรู้ได้ว่า เป้าหมายในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการบรรลุหลังจากการเรียนรู้ รวมถึงสามารถระบุสิ่งที่ตนสนใจและเลือกเรียนรู้เรื่องนั้นผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถเพิ่มเติม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคลและเป้าหมายในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เนื่องจากผมเข้าแข่งโอลิมปิก แล้วแน่นอนว่า เนื้อหาที่เขาสอน ผมก็ต้องไปหาความรู้เพิ่มเติม เพราะความรู้ค่อนข้างลึกและยาก ซึ่งในอินเทอร์เน็ตก็จะมีรู้เยอะมากครับ เพราะว่าเอาจริงๆในโอลิมปิกผมก็เรียนรู้ด้วยตัวเองค่อนข้างเยอะครับ เกินครึ่งเลยครับของผมสำหรับเนื้อหาทั้งหมด เนื้อส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องที่ยากรู้เพิ่มจากในห้อง หรืออาจารย์ในค่ายสอนแล้วเรายากรู้เพิ่ม อยากรู้ลึกขึ้น หรืออาจจะเป็นเรื่องที่อาจารย์สอนแล้วผมยังไม่ค่อยเคลียร์ผมก็จะมาหาเพิ่ม” (JD)

“สำหรับผมอีกอัน คือ ไม่ได้ชอบครับ แต่มันเป็นเป้าหมาย ซึ่งมันสำคัญกับผมมาก คือ ภาษาอังกฤษ คือผมอยากเข้าหมอ แต่ผมอ่อนภาษาอังกฤษ แล้วดูคะแนนลึกลับค่อนข้างสูงเลย ซึ่งผมคิดว่าความรู้มันอยู่ตรงหน้าอยู่แล้วเราจะไปหยิบมันตอนไหนเท่านั้นเอง ขนาดว่ารอแม่ทำกับข้าว ผมก็เอาไอแพดมาเปิดฟังศัพท์ ถ้าวันนั้นไม่ว่าง ก็เอานิดหน่อย แต่ผมพยายามให้ได้ทุกวัน” (M)

“ขึ้นอยู่กับเรื่องที่เรารู้อยู่ ถ้าเป็นโอลิมปิกก็มีเป้าหมายเพื่อรู้ให้เข้าใจอย่างจริง ๆ เพื่อไปวิเคราะห์ข้อสอบในอนาคตได้ ถ้าเป็นเรื่องอื่น ๆ ที่สนใจก็เรียนรู้เพื่อรู้ไว้ว่าคืออะไร และถ้าเราสนใจ อยากเรียนรู้ให้ลึกกว่าเดิม ก็เอาไปศึกษาเพิ่ม เพื่อนำไปทำอะไรซักอย่าง” (AI)

2. การวางแผนการเรียนรู้

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายขององค์ประกอบด้านการวางแผนการเรียนรู้ ว่าการวางแผนการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดแนวทางในการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ล่วงหน้า การเลือกหัวข้อที่สนใจจากสื่อดิจิทัล และการออกแบบเนื้อหาที่จะศึกษา เพื่อให้สามารถมุ่งเน้นไปที่เรื่องที่ต้องการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการจัดสรรเวลาในการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับเป้าหมายของตนเอง โดยประเด็นการเรียนรู้จะมาจากความต้องการส่วนตัว หรือเกิดขึ้นจากการแนะนำของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ทั้งนี้แผนการเรียนรู้สามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของแต่ละบุคคลได้อย่างยืดหยุ่น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ตรงนี้ผมจะมีกำหนดไว้ว่าต้องการเรียนอะไร เพราะถ้าไม่ตั้งหัวข้อไว้ มันก็จะเหมือนค้นหาไปเรื่อย ๆ ไม่จบเสียที อย่างเราอ่านงานวิจัยมันก็จะไปเรื่อย ๆ ถลาลไปเรื่อย ๆ บางทีมันก็จะลึกเกินไปกว่าผมต้องการ มันก็จะทำให้

เสียเวลา ผมก็จะมีการกำหนดไว้ว่าอยากให้เข้าใจเรื่องนี้มากขึ้นก็พอแล้ว ส่วนมากก็จะประมาณ 1-2 ชั่วโมง ถ้าเนื้อหาไหนยาก หรือต้องการละเอียดมาก ๆ ก็อาจจะถึง 2 ชั่วโมง ได้” (JD)

“ส่วนใหญ่ผมก็คิดว่าผมต้องการใช้อะไรในตัวโปรเจ็ค หรือดูลิสที่ผมทำลิสไว้ว่าในโปรเจ็คผมต้องการทำอะไร บางทีก็เหมือนเป็นหัวข้อที่เป็นประเด็นใหม่ เหมือนเป็นเปเปอร์ public ขึ้นมา อะไรประมาณนี้ครับ เพราะอัลกอริทึมมันก็เลือกเป็นพีดที่เราสนใจอยู่แล้ว ส่วนเวลาที่จะพิกไว้หน่อยนึงครับ ช่วงเวลาดีๆหน่อย ประมาณแบบนี้ครับ เพราะรู้สึกว่ามันมองไกลดีกว่าช่วงเช้าๆหรือกลางวัน” (KN)

“ถ้าเป็นช่วงเตรียมผู้แทนผมก็จะกำหนดว่าวันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไป ถ้าหลังจากนั้นยังไม่ว่าง ผมก็จะไปหาดูอะไรที่ผมชอบ ผมพิกไว้ตอนประมาณทุ่มนึงถึงสี่ทุ่ม ถ้าเป็นเรื่องทั่วไป ส่วนใหญ่เจอจากในเพจ กระทั่ง และในคอมมูนิตีที่เขาคูยกกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ เราก็เข้าไปอยู่ในจุดที่คนชอบในสิ่งเดียวกันครับ เขาก็จะเอาความรู้มาเผยแพร่ครับ เราก็ตามหัวเรื่องไปค้นหาคำต่อ ก็จะไม่มีการกำหนดวันเวลาครับ ก็คือ อยากทำตอนไหนก็ตอนนั้น แต่โดยทั่วไป อย่างต่ำก็วันละครึ่งชั่วโมงเป็นต้น” (M)

“ปกติก็จะทำเป็นแพลน ทำเป็นตาราง สมมติว่าเวลา สี่โมงครึ่งถึงหกโมงครึ่ง จะศึกษาเรื่องอะไร หลังจากนั้นก็ศึกษาเรื่องอะไรต่อ พยายามทำเป็นหัวข้อๆไปครับ” (Y)

3. การเลือกสื่อดิจิทัล

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายขององค์ประกอบด้านการเลือกสื่อดิจิทัล ว่าการเลือกสื่อดิจิทัลหมายถึง การคัดเลือกและใช้สื่อที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ ลักษณะการนำเสนอเนื้อหา และความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและลักษณะการเรียนรู้ของตนได้อย่างยืดหยุ่น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จริงๆก็เกิดกับยูทูป หนูใช้ต่างกันนิดนึง ถ้าเกิดคือ มีประเด็นที่อยากรู้อยู่แล้ว ขอแบบตรงประเด็นเลย มีคำถามอยู่อันนึง ขอคำตอบเลย เสริจก็เกิดเลย เร็วกว่า แต่ถ้ามีแค่หัวข้อ ยังไม่ค่อยมีไอเดียว่ามันคืออะไร หรืออยากรู้อะไรกันแน่ ก็เลยเสริจยูทูป เพื่อดูภาพใหญ่ว่ามันคืออะไร แล้วเจositeเวิร์ดที่อยากรู้ก็ค่อยเสริจก็เกิด แต่จะไม่ลงยูทูปแล้วไปนั่งอ่าน เพราะว่าไม่ไหว เยอะเกิน จริง ๆ หนูอยู่กับวิธีโอเคดีกว่าตัวหนังสือ เพราะฉะนั้น หนูจะเข้ายูทูป” (AI)

“ส่วนใหญ่ผมจะอ่านมากกว่าครับ เพราะว่าเรื่องบางเรื่องมันลึกแล้วก็คนไม่ค่อยไปทำคลิปในยูทูป ผมอาจจะอ่านเอาซะ 70% ครับ เพราะว่ามันจะได้เนื้อหาที่มันแบบเต็มเต็มมากกว่าครับ อาจจะลึกกว่าแล้วก็สามารถอ่านและเลคเชอร์ตามแล้วรูปแบบของเราได้ ลีมันเยอะมาก แล้วก็หลากหลายรูปแบบ แล้วก็ทำให้เราเลือกที่เราชอบเยอะอะครับ เพื่อนบางคนเรียนภาษาญี่ปุ่นในยูทูป แต่ผมรู้สึกว่าไม่ใช่แนวตัวเอง ผมรู้สึกว่าผมโอเคกับการนั่งเรียนในออฟฟิศมากกว่า ลองไปหาแพลตฟอร์มที่รู้สึกว่าใช้สำหรับเรา ก็ลงเข้าไปเลย โดยเฉพาะออฟฟิศมันฟรี ออฟฟิศมันฟรีที่ดีๆ ก็มีเยอะแยะ” (JD)

“ต้องดูว่าสิ่งที่เราต้องการเรียนรู้คืออะไร แล้วค่อย ๆ ค้นหา สื่อที่ใช้หลัก คือ ยูทูปกับยูทูป ยูทูปให้รายละเอียดเยอะกว่า แต่การทำความเข้าใจ ทำความเข้าใจยากกว่ายูทูป เหมือนแบบหนูรับรู้แต่ลูกตากับตัวหนังสือ

แต่ถ้าเป็นยูทูบเราเห็นวิธีเขียนของเขา วิธีการพูดของเขา ตาเราเห็น หูเราฟัง เราก็จะเข้าใจในกระบวนการของเขา ะไรอยากเข้าใจง่ายก็เริ่มจากยูทูบก่อนก็ได้ แล้วค่อยเข้ากูเกิล แต่ถ้าอ่านยังไม่เข้าใจ ก็เปลี่ยนจากกูเกิลไปยูทูบ” (HK)

4. การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายขององค์ประกอบด้านการพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล ว่าการพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล หมายถึง การตรวจสอบและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งดิจิทัล โดยอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง การประเมินแหล่งที่มา และการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลกับความรู้เดิม เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่นำมาใช้นั้นถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เวลาเราหาข้อมูลเราก็ไม่ได้หาแค่แหล่งเดียว หาเป็นอ้างอิง มาซัก 3-5 แหล่งข้อมูล แล้วรีเช็คกับแหล่งข้อมูลที่เราเข้าใจตรงกับทุกอันมัย” (M)

“ถ้าเป็นพวกเล่มวิจัย หรือบทความ ในเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นพวกเว็บไซต์ไทยใจ พวกนี้ครับ ถ้าความรู้มันขัดกับความรู้ที่ผมมีอยู่ ผมก็จะลองค้นหาความรู้จากแหล่งอื่นๆให้มากขึ้น แล้วมาประเมินว่าความรู้อันไหนมันถูกต้อง” (Y)

“เราก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันถูกหรือไม่ถูก แต่ว่าถ้าบางที่เราเรียนไปแล้วบางอย่างมันไม่สมเหตุสมผล เราอาจจะเปลี่ยนเว็บ เปลี่ยนคลิป ถ้าดูแล้วมันพูดเหมือนกันหลายๆอัน ก็คือมันน่าเชื่อถือไง อีกอันเว็บไซต์ที่ใช้ ก็พยายามหลีกเลี่ยงพวก ดอทคอมก็ใช้ที่เป็นวิชาการนิดนึง เป็นสถาบันนิดนึง ที่มันดูแบบว่าเราทราบแหล่งของคนเขียน แต่ไม่ใช่ว่า ดอทคอม จะไม่ดีนะ แต่มันจะพวกเขียนบล็อก อย่างถ้าของฝรั่งก็อย่างเว็บไซต์มีเดียดอทคอม มันก็มีคนเขียนเยอะแยะ แบบมีประโยชน์มากๆ อันนี้เราก็ใช้วิธีการเช็คเอาหลายๆคน ถ้าเป็นเว็บที่มีคนเขียนที่ระบุตัวตนได้ ก็มีความน่าเชื่อถือ” (AI)

“ผมก็อาจจะค้นจากหลายๆเว็บครับ ถ้าเกิดว่าปกติเนื้อหาที่ผมค้นส่วนใหญ่มันก็จะไม่ได้มีจุดไหนที่รู้สึกว่ามีผิด หรือรู้สึกว่ามันไม่น่าเชื่อถืออะครับ แต่ก็อาจมีบางหัวข้อที่ผมรู้สึกว่าแต่ละแหล่งมันไม่เหมือนกันอะครับ ตรงนี้ผมก็ค้นจากหลายๆเว็บครับ แล้วก็ดูว่าส่วนใหญ่เขาพูดว่าอะไร” (KN)

5. การตรวจสอบความเข้าใจ

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายขององค์ประกอบด้านการตรวจสอบความเข้าใจ ว่า การตรวจสอบความเข้าใจ หมายถึง การที่ผู้เรียนใช้วิธีการต่างๆ เพื่อตรวจสอบว่าตนเองเข้าใจเนื้อหาที่เรียนรู้อย่างแท้จริง สามารถนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปสู่บริบทอื่นได้ วิธีการตรวจสอบความเข้าใจอาจรวมถึง การทดลองทำแบบฝึกหัด การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น การอธิบายเนื้อหาให้ตนเองหรือผู้อื่นฟัง การสรุปความรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ที่ผมใช้คือ ทำสรุป ความรู้ที่เราค้น แล้วก็ลองทำข้อสอบเก่าๆ แล้วดูเฉลย ซึ่งก็จะรู้ว่าเออ อันนี้เรายังไม่เข้าใจ หรือ ยังไม่รู้ ก็จะไปค้นเพิ่ม จากตรงนี้ แล้วก็เอามาสรุปเพิ่มเติม ที่เราค้นหัวข้อนี้มา” (JD)

“ถ้าเป็นอะไรที่เป็นวิธีการยากๆ เช่น ชีวะ อย่างระบบเมแทบอลิซึม อะไรที่มัน ยากๆ ยาวๆ เราก็นั่งพูดออกมาคนเดียวอย่างนี้ๆ ใหม้ย เหมือนกับวาดภาพในหัว พูดออกมา ถ้าเป็นอะไรที่ซับซ้อน ถ้าอยากเช็คว่าเข้าใจมั้ย ถ้าเราอธิบายให้ตัวเองฟัง แล้วตีกันเองก็แสดงว่าเราไม่เข้าใจแล้ว” (AI)

“ถ้าเป็นพวกโจทย์ต้องลองทำว่าได้มั้ย โจทย์คณิตมันมีคำตอบตายตัวอยู่แล้ว แต่ถ้าไม่ใช่บางที่ใช้วิธีคุยกับเพื่อนที่สนใจเรื่องเดียวกัน ว่าคิดเห็นไปในทางเดียวกันไหม” (KK)

“บางที่ใช้วิธีคุยกับเพื่อนที่สนใจเรื่องเดียวกัน ว่าคิดเห็นไปในทางเดียวกันไหม แต่ถ้าเป็นบางเรื่องที่ต้องอาศัยคนที่เรารู้จักมากกว่า ก็ให้เพื่อนที่เก่งกว่า ประมาณถามคนอื่นในสิ่งที่ตัวเองสงสัยหรือคิดว่าใช้ลองไปถามคนอื่นดู ให้เขาคอนเฟิร์มอีกรอบนึงละ” (HK)

“ส่วนใหญ่ผมจะเอาประยุกต์กับงานที่ทำ แล้วพอเป็นคนตรีนะครับ มันต้องเรียนแล้วลองปฏิบัติเพราะเหมือนบางอย่างเขาพูดไม่เคลียร์ มันก็ต้องลอง ถ้ามันไม่ใช่ มันจะเล่นไม่ค่อยได้ จะเป็นความรู้สึกที่บอกไม่ถูก เหมือนคนมาพูดว่า สองบวกสามได้หก เป็นเป็นฟิลแบบนั้นเลย” (N)

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ระยะแรกของการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสังเคราะห์ความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล และองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมายการเรียนรู้ การเข้าใจดิจิทัล และการประเมินผล (Keane, 2012; Sailer et al., 2021; Yang et al., 2021; Sousa et al., 2017; Blundell et al., 2016; Costa & Kallick, 2004; Guglielmino, 1977; Knowles, 1975) อย่างไรก็ตามองค์ประกอบดังกล่าวยังขาดความลึกซึ้งในเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน และยังไม่ได้สะท้อนบริบทของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยอย่างครบถ้วน งานวิจัยนี้จึงเข้ามาเติมเต็มช่องว่างนี้ โดยศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทดิจิทัล และวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมดังกล่าว ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลในระดับสูง ทำให้สามารถ ระบุดังองค์ประกอบหลักของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทดิจิทัลได้อย่างชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การค้นพบองค์ประกอบ 5 ประการ ที่เป็นโครงสร้างสำคัญของพฤติกรรมนี้ แสดงดัง Table 2

Table 2 เปรียบเทียบองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล

องค์ประกอบจากการทบทวนวรรณกรรม	องค์ประกอบจากการวิจัยเชิงคุณภาพ	ความเชื่อมโยง
เป้าหมายการเรียนรู้	เป้าหมายในการเรียนรู้	องค์ประกอบเดียวกัน
(ไม่พบในรื้อวรรณกรรมเดิม)	การวางแผนการเรียนรู้	องค์ประกอบใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพ
การเข้าใจดิจิทัล	การเลือกสื่อดิจิทัล	แยกย่อยจากองค์ประกอบ "การเข้าใจดิจิทัล"
	การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล	แยกย่อยจากองค์ประกอบ "การเข้าใจดิจิทัล"

องค์ประกอบจากการ ทบทวนวรรณกรรม	องค์ประกอบจาก การวิจัยเชิงคุณภาพ	ความเชื่อมโยง
การประเมินผล	การตรวจสอบความเข้าใจ	เปลี่ยนแปลงชื่อให้สะท้อนพฤติกรรมที่ชัดเจน ขึ้น

กระบวนการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาความหมายและพฤติกรรมในมิติต่าง ๆ อาทิ Nantarotpong & Siriwong (2018) ที่ได้ศึกษาเพื่อค้นหาความหมายและกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำในตนเองในทัศนะของวัยรุ่นกลุ่มเจนเนอเรชั่นซี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Kornump (2019) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยด้วยระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล ได้นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในยุคดิจิทัลแล้วนั้น พบว่าความหมายจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ สะท้อนมุมมองในเชิงการปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของผู้เรียนในการกำหนดและควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง มีการเน้นความสมัครใจ ความยืดหยุ่น และการปรับตัวตามเป้าหมายและความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่งความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลที่ค้นพบนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Garrison (1997) ที่ระบุว่าพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองคือกระบวนการที่ผู้เรียนรับผิดชอบการจัดการและควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles (1975) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนรู้เองโดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียน กำหนดเป้าหมาย แสวงหาสื่อการเรียนรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ และประเมินผล การเรียนของตนเอง โดยอาจได้รับความร่วมมือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกยังรวมถึงการขยายขอบเขตองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมายการเรียนรู้ การเข้าใจดิจิทัล และการประเมินผล เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การเลือกสื่อดิจิทัล การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล และการตรวจสอบความเข้าใจ ซึ่งการศึกษาในระยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองสูง ซึ่งเป็นการช่วยเติมเต็มช่องว่างที่อาจไม่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยเบื้องต้น โดยเฉพาะการระบุพฤติกรรมในมิติที่ลึกซึ้งและสัมพันธ์กับการปฏิบัติจริง เช่น การวางแผนการเรียนรู้ที่ไม่ได้เน้นในกรอบทฤษฎีเบื้องต้น แต่กลับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้แบบนำตนเองมีความเป็นระบบมากขึ้น

การเพิ่มขึ้นขององค์ประกอบ "การวางแผนการเรียนรู้" จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า แนวคิดนี้มักไม่ได้ถูกแยกเป็นองค์ประกอบเฉพาะ แต่แฝงอยู่ภายในองค์ประกอบเป้าหมายการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า "การวางแผนการเรียนรู้" มีลักษณะพฤติกรรมที่ชัดเจนและสามารถแยกออกมาเป็นองค์ประกอบเฉพาะได้ การเกิดขึ้นขององค์ประกอบใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่า ในยุคดิจิทัล ผู้เรียนมีทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูลที่มากขึ้น ทำให้การวางแผนอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจัดการเนื้อหาจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Pintrich (2004) ที่ระบุว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการกำกับตนเอง (Self-Regulated Learning) ซึ่งช่วยเพิ่มความรับผิดชอบและการควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ การวางแผนการเรียนรู้ยังเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ที่สำคัญในการที่จะบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน (Khairany et al., 2024)

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับสูง ได้แยกองค์ประกอบ "การเข้าใจดิจิทัล" ออกเป็น "การเลือกสื่อดิจิทัล" และ "การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล" ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะที่แตกต่างกันในกระบวนการเรียนรู้ ทักษะการเลือกสื่อดิจิทัลจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี และแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง (Martin & Betrus, 2019) ขณะที่การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัลจะเน้นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อมูลหรือสื่อที่ใช้งาน (Tugarev, 2023) การแยกองค์ประกอบนี้จะช่วยเพิ่มความชัดเจนและเจาะจงในพฤติกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การแยกองค์ประกอบ "การเข้าใจดิจิทัล" ออกเป็น "การเลือก" และ "การพิจารณา" สื่อดิจิทัล ยังทำให้การสังเกตพฤติกรรมมีความชัดเจนและสามารถประเมินได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัย หรือผู้เรียนเอง สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนในแต่ละด้านของพฤติกรรมได้ชัดเจนกว่าเดิม ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ในระยะแรกทำให้ได้กรอบแนวคิดเบื้องต้น ในขณะที่การสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยเพิ่มมิติของพฤติกรรมในเชิงปฏิบัติ ขยายมุมมองของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล โดยค้นพบว่า พฤติกรรมดังกล่าวครอบคลุมกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดและควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย การวางแผน การเลือกสื่อดิจิทัล การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล ไปจนถึงการตรวจสอบความเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งองค์ประกอบที่ค้นพบนี้สะท้อนถึงการเรียนรู้แบบนำตนเองในเชิงปฏิบัติที่มีรายละเอียดและความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยแยกอภิปรายแต่ละองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในระดับสูง มักมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Locke and Latham (1990) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการตั้งเป้าหมาย (Goal-setting theory) ในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ว่าการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทายจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและพัฒนาแนวทางในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Knowles (1975) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเองจะต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะอย่างเป็นระบบ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบการวางแผนการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในบริบทดิจิทัล โดยสะท้อนถึง ความสามารถของผู้เรียนในการกำหนดแนวทาง บริหารเวลา และปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเอง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะกำหนดแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์องค์ประกอบการวางแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ Garrison (1997) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองต้องอาศัยกระบวนการวางแผนการเรียนรู้เป็นระบบ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแผนและจัดการเวลาในการเรียนรู้ รวมถึงเลือกสรรเนื้อหาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ การมีแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเวลาและการตัดสินใจในการเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมนอกจากนี้ การวางแผนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์

องค์ประกอบ การเลือกสื่อดิจิทัล สะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนในการ คัดเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเลือกสื่อดิจิทัลสอดคล้องกับแนวคิดของ Mayer (2021) ที่กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย (Multimedia Learning Theory) ซึ่งระบุว่าผู้เรียนจะได้ประโยชน์สูงสุดจากการใช้สื่อที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก โดยสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาซับซ้อนได้ดีขึ้น และช่วยเพิ่มความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม Office of the Education

Council (2021) โดยการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล การเลือกสื่อดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล สะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนในการ คัดกรอง ประเมิน และตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อให้มั่นใจในความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล นักเรียนที่มีทักษะนี้สามารถแยกแยะข้อมูลที่มีหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ และเลือกใช้ข้อมูลที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง การพิจารณาข้อมูลจากสื่อดิจิทัลนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Information Literacy โดย American Library Association (2000) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรู้ตนถึงจุดที่ต้องการสารสนเทศและสามารถระบุแหล่งสารสนเทศ ประเมินว่าสารสนเทศนั้นดีหรือไม่ดีและสามารถนำสารสนเทศที่ค้นมาได้นั้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการค้นหา ประเมิน และใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อการเข้าถึงข้อมูลออนไลน์มีความสะดวกมากขึ้น ทำให้มีโอกาสพบข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ (Secker & Coonan, 2012)

องค์ประกอบของการตรวจสอบความเข้าใจ ในกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล องค์ประกอบนี้เป็นส่วนสำคัญในการประเมินว่า ผู้เรียนสามารถซึมซับและประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการตรวจสอบความเข้าใจนี้มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีอภิปรัชญา (Metacognition) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เรียนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและสามารถควบคุมและประเมินความเข้าใจของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (Flavell, 1979) การที่ผู้เรียนสามารถสะท้อนกลับมาทบทวนความเข้าใจตนเองทำให้สามารถรับรู้จุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ และปรับปรุงพัฒนาความเข้าใจเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ การตรวจสอบความเข้าใจยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการเรียนรู้แบบผิวเผิน (Surface Learning) ซึ่งเน้นการท่องจำเนื้อหาโดยไม่เข้าใจความหมายเชิงลึก การที่ผู้เรียนสามารถทดสอบและยืนยันความเข้าใจผ่านการใช้วิธีการหลากหลายช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้แบบเชิงลึก (Deep Learning) ซึ่งจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและการแก้ปัญหาจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Itsarapreeeda & Thongwisate, 2017)

แม้ผลการวิจัยจะสามารถค้นหาความหมาย และองค์ประกอบของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ดี ยังมีข้อพิจารณาเชิงวิชาการบางประการที่ควรนำมาประกอบการตีความผลการวิจัยเพื่อให้เกิดความรอบด้านยิ่งขึ้น ในประเด็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ดำเนินการเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง อาจยังไม่เพียงพอที่จะสะท้อนถึงพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในระยะยาวได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้จากบริบทของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น การนำผลไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มผู้เรียนในระดับการศึกษาหรือบริบทอื่น ๆ จึงควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยพิจารณาความเหมาะสมของบริบทเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียน
2. ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สามารถปรับตัวได้อย่างยั่งยืนในสังคมยุคดิจิทัล
3. นักเรียนและผู้ปกครองสามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย และมุ่งเน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล เช่น บทบาทของครอบครัว สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ หรือแรงจูงใจของผู้เรียน เพื่อพัฒนาแนวทางการสนับสนุนที่เหมาะสม
2. ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงผสม เพื่อนำองค์ประกอบจากการวิจัยเชิงคุณภาพไปพัฒนาและทดสอบเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยดิจิทัล เพื่อยืนยันโครงสร้างและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยในวงกว้าง

References

- American Library Association. (2000). *Information literacy competency standards for higher education*. Chicago: Association of College & Research Libraries.
- Angsuvotai, N. (2007). *The development of a self-directed learning-based instructional model in chemistry for undergraduate students* (Doctoral dissertation). Graduate School, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Blundell, C., Lee, K.-T., & Nykvist, S. (2016). Digital Learning in Schools: Conceptualizing the Challenges and Influences on Teacher Practice. *Journal of Information Technology Education*, 15, 535-560.
- Bunsit, P. (2019). *Development of Self-Development Initiative, Self-Leadership and Self-Directed English Learning Behavior of Students for Free Labor Movement in ASEAN Countries* (Doctoral dissertation). Institute of Behavioral Science, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Chinpong, U. (2012). The development of an instructional model to enhance self-directed learning characteristics of community college students. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, 18(2), 261-272. [in Thai]
- Costa, A. L., & Kallick, B. (2004). *Assessment Strategies for Self-directed Learning*. Sage Publication: Corwin Press.
- Flavell, J. H. (1979). *Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry*. *American Psychologist*, 34(10), 906-911.
- Garrison, D. R. (1997). *Self-Directed Learning: Toward a Comprehensive Model*. *Adult Education Quarterly*, 48(1), 18-33.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale* (Doctoral dissertation). Georgia, University of Georgia.
- Itsarapreeda, P., & Thongwisate, T. (2017). Literature and Research Review Involving Deep and Surface Approaches to Learning. *Journal of Education Naresuan University*, 19(2), 332 - 343. [in Thai]
- Keane, T. (2012). Leading with Technology. *The Australian Educational Leader*, 34(2), 44.
- Khairany, I., Chairunnisa, M., & Arifin, M. (2024). Peran Strategi Pembelajaran dan Implementasinya Pada Era Digital. *DIAJAR Jurnal Pendidikan Dan Pembelajaran*, 3(1), 8-14.

- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guideline for learners and teacher*. New York: Association Press.
- Kornump, S. (2019). *The development of a behavioral adjustment program affecting critical thinking in opposite-sex peer relationships among early adolescents* (Doctoral dissertation). Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *A theory of goal setting and task performance*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Martin, F., Bolliger, D.U. (2023). Designing Online Learning in Higher Education. In Zawacki-Richter, O., Jung, I. (eds) *Handbook of Open, Distance and Digital Education*(pp.1217-1236). Singapore: Springer.
- Mayer, R. E. (2021). *Multimedia learning (3rd ed.)*. New York: Cambridge University Press.
- Morris, T. H. (2019). Self-directed learning as a lifelong learning strategy: A meta-analytical review of the literature. *International Review of Education: Journal of Lifelong Learning*, 65(4), 633–653.
- Morris, T. H., & Pannone, S. J. (2024). Homeschooling in a digital age: How digital technologies can help children foster a love for (self-directed) lifelong learning. *International Review of Education: Journal of Lifelong Learning*, 70(1), 29–50.
- Nantarotpong, K., & Siriwong, P. (2018). Meaning sources of meaning and the process of developing self-leadership among Generation Z adolescents: A grounded theory study. *Chulalongkorn University Journal of Education*, 46(3), 1–28. [in Thai]
- Office of the Education Council. (2021). *Learning environment*. Ministry of Education. Retrieved from <https://www.onec.go.th/th.php/page/view/Outstand/5854>. [in Thai]
- Punkhetnakorn, T., Nak-in, N., & Yongsoi, P. (2021). Design and development of online learning media to respond to learners' behavior in the digital age. *Journal of Local Administration and Innovation*, 7(5), 327 - 335. [in Thai]
- Phothisita, C. (2016). *The Science and Art of Qualitative Research (8th Ed.)*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited. [in Thai]
- Phupui, S. (2015). *The development of a self-directed learning process to enhance responsibility among student teachers* (Doctoral dissertation). Curriculum and Instruction Program, Mahasarakham Rajabhat. [in Thai]
- Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. *Educational Psychology Review*, 16(4), 385–407.
- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn: A view of what education might become*. Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Sailer, M., Murböck, J., & Fischer, F. (2021). Digital learning in schools: What does it take beyond digital technology?. *Teaching and Teacher Education*, 103(1), 103346.

- Secker, J., & Coonan, E. (2012). *Rethinking information literacy: A practical framework for supporting learning*. London: Facet Publishing.
- Skager, R. W. (1978). *Lift Long Education Practice*. Hamburg: UNESCO Institute for Education.
- Sousa, M. J., Cruz, R., & Martins, J. M. (2017). Digital learning methodologies and tools: A literature review. *Proceeding of 9th International Conference on Education and New Learning Technologies at the EDULEARN 2017*. Perth: Barcelona.
- TechClass. (2025). *How Finland's education policies promote lifelong learning*. Retrieved from <https://www.techclass.com/education-insights/how-finlands-education-policies-promote-lifelong-learning>
- Thompson, P. M. (2012). *The popular profile of the digital learner: Technology use patterns and approaches to learning* (Doctoral dissertation). Educational Psychology and Educational Technology Program, Michigan State University.
- Tobin, M. (2024). Study finds technology inspires self-directed learning. *Home School Legal Defense Association (HSLDA)*. Retrieved from <https://hsllda.org/post/study-finds-technology-inspires-self-directed-learning>
- Tobua, S. (2003). *The development of an instructional model to enhance self-directed learning characteristics of nursing students* (Doctoral dissertation). Curriculum Research and Development, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Tough, A. (1971). *The Adult's Learning Projects: A Fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education.
- Tugarev, L. (2023). *Fact-checking tools in the digital era*. *Akademios*, 3, 155 – 158.
- Yang, J., Tlili, A., Huang, R., Zhuang, R., & Bhagat, K. K. (2021). Development and Validation of a Digital Learning Competence Scale: A Comprehensive Review. *Sustainability*, 13(10), 5593.
- Yoesya, A. P., Nurihsan, J., & Adiwinata, A. H. (2019). Contribution of self-directed learning in maximizing learning outcomes of students in schools. *In Proceedings of the 3rd International Conference on Learning Innovation and Quality Education (ICLIQE 2019)* (pp. 18–21).
- Zamnah, L. N., & Ruswana, A. M. (2019). Implementation of self-directed learning model to improve students' self-regulated learning and self-confidence. *Journal of Physics: Conference Series*, 1188(1), 012081.